18. İstanbul Üniversitesi

18.1. Mevzuat, Müfredat, Politika, Paydaş Analizleri

İstanbul Üniversitesi web sitesinde bulunan Birimler, Kurul ve Komisyonlar, Koordinatörlükler, Araştırma Merkezleri, Eğitim Bilgi Sistemi, Stratejik Planlar, Faaliyet Raporları, Akademik Veri Yönetim Sistemi (AVESİS), yönetmelik ve yönergeler, esas ve usuller, üniversitenin misyonu, vizyonu ve temel değerleri detaylı bir şekilde incelenerek üniversitelerde LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğini izlemek üzere verilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Üniversitelerde LGBTİ+lara Karşı Ayrımcılık Göstergeleri	*GÖSTERGE*		*PUANLAR*			*Bulgular*
			0	**1**	**2**	
	1.	**Üniversitelerde Akademik Faaliyetlerde LGBTİ+ Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**				**8/10**
	1.1.	Eğitimin her aşamasında (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora) LGBTİ+ hakları bağlamında ve toplumsal cinsiyet konusunda zorunlu derslerin sayısı		1		Adında anahtar sözcük bulunan 7 zorunlu ders
	1.2.	Eğitimin her aşamasında (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora) LGBTİ+ hakları bağlamında ve toplumsal cinsiyet konusunda seçmeli derslerin sayısı			2	Adında anahtar sözcük bulunan 38 seçmeli ders
	1.3.	Üniversitelerde LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine akademik etkinlik			2	İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi, 200'ün üzerinde akademik yayın
	1.4.	Üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları bölümlerinin sayısı			2	Kadın Çalışmaları lisan-süstü programı
	1.5.	Üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet ve kadın araştırma merkezlerinin sayısı		1		Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
	2.	**LGBTİ+'lar İçin Kampüs İklimi**				**7/10**
	2.1.	Üniversitelerde LGBTİ+ dayanışma/araştırma kulüplerinin sayısı			2	İstanbul Üniversitesi Eşitlik Topluluğu
	2.2.	Üniversitelerde LGBTİ+ Topluluğun statüsü (resmi/resmi olmayan/resmileşme sürecinde)	0			
	2.3.	Üniversitelerde LGBTİ+'lar özelinde etkinlik sayısı			2	10 etkinlik
	2.4.	Kampüslerdeki Onur Haftası/Ayı etkinliklerinin sayısı		1		1 etkinlik
	2.5.	Kampüslerdeki 8 Mart etkinliklerinin sayısı			2	18 etkinlik
	3.	**Üniversitelerde LGBTİ+fobik ve cinsiyetçi kalıplar**				**0 /8**
	3.1.	LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet farkındalığını artıran kampanya ve bilgilendirici materyal sayısı	0			

	3.2.	Üniversite çalışanları ve yönetici kadro başta olmak üzere üniversite mensuplarına yönelik düzenlenen LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim ve seminer sayısı	0	
	3.3	Üniversite web sitelerde bulunan açıklamalarda LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun demeç sayısı	0	
	3.4	Üniversitelerin paylaştığı LGBTİ+ hakları bağlamında incelenebilecek toplumsal cinsiyet eşitliğine dair rapor sayısı	0	
	PUAN:		**15/28**	

İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi incelendiğinde başlığında anahtar sözcükleri taşıyan 45 dersten 23'ü Kadın Çalışmaları Lisansüstü Programına aittir. Bu dersler arasında 1 zorunlu feminist teori, 13 toplumsal cinsiyet başlıklı seçmeli ders yer almaktadır. Lisans programlarında ise zorunlu insan hakları dersleri ağırlıklı olarak Hukuk Fakültesi çatısında yürütülmektedir.

Üniversitenin Akademik Veri Yönetim Sistemi ve YÖK TEZ veritabanı taranarak LGBTİ+ odaklı ve kapsayıcı 200'ün üzerinde yayına ulaşılabilmektedir.

Üniversite bünyesinde Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Kadın Çalışmaları Lisansüstü Programı bulunmaktadır. Ancak Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin amaçları[57] salt kadının ve kız çocuklarının toplumdaki yeri ile ilişkilendirilmiş, toplumsal cinsiyet ifadesine yer verilmemiştir. İstanbul Üniversitesi Eşitlik Topluluğu isminde bir topluluk bulunmaktadır.

***Üniversitelerde LGBTİ+ Haklarına Erişim* Göstergeleri**	***GÖSTERGE***		***PUANLAR***			***Bulgular***
			0	**1**	**2**	
	1.	**Üniversite Mevzuat, Yönerge ve Politika Belgelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**				**3/12**
	1.1.	CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi'ne atıfta bulunan yönetmelik ve yönerge sayısı	0			
	1.2.	Mevzuat, Yönerge ve Politika metinlerinde "toplumsal cinsiyet" ve "cinsel yönelim", "cinsiyet kimliği" gibi kavramlara atıf sayısı		1		2019-2023 Stratejik Plan
	1.3.	Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 5 No'lu amaca atıfta bulunan yönetmelik, yönerge ve politika sayısı	0			
	1.4.	Toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici yönetmelik sayısı	0			
	1.5.	Üniversitelerin toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime yönelik ayrımcılık karşıtı politika sayısı	0			

57 İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği 20.05.2019 tarihli 30779 sayılı Resmi Gazete.

1.6.	Diploma Mezuniyet Belgelerinde İsim Değişikliği yollarının açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmesi	2	Diploma Yönergesi
2.	**Üniversitelerin TCE'ye dikkat çekmek için STK'larla yaptıkları iş birlikleri, etkinlikler**		**3/4**
2.1.	STK'lar ile birlikte yürütülen kampanya, ortak çalışma, etkinlik, iş birliği sayısı ve buradaki TCE bağlamında çeşitlilik (kurum çeşitliliği, ortaklık çeşitlilikleri) sayısı	2	Engelli Kadın Derneği, Yanındayız Derneği, Mobbing ile Mücadele Derneği, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
2.2.	STK'larla birlikte oluşturulan ve hayata geçirilen modellerin sayısı	1	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitici Eğitimi (2018), İlçe Bazında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi Projesi (2020)
3.	**Üniversitelerde Şiddet ve Taciz ile Mücadelenin Kurumsallaşması: CTS Birimleri**		**3/10**
3.1.	Üniversitelerdeki aktif CTS birimi sayısı	1	Psikolojik Taciz (Mobbing) İnceleme Kurulu
3.2.	Üniversitelerdeki CTS birimlerine başvuru yollarının açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmesi	1	Psikolojik Taciz (Mobbing) İnceleme Kurulu Yönergesi
3.3	CTS birimlerine dair bilgi alınabilecek üniversite-web sitesinin varlığı	0	
3.4	CTS birimlerinde adalete erişime yardımcı olma, yönlendirme, psikolojik destek verme gibi durumlara dair bir içeriklerin varlığı	0	
3.5	Taciz ve mobbing gibi konular hakkında verilen eğitim ve/veya seminer sayısı	1	Mobbing ile Mücadele Sempozyumu (2021), Şiddet Türlerini Konuşuyoruz (2021)
PUAN		**9/26**	

İstanbul Üniversitesi Etik Davranış İlkeleri ve Etik Kurul Yönergesinde bulunan ayrımcılık maddesi belirlenmiş olsa da maddede toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime yönelik ayrımcılık karşıtı içerik bulunamamıştır. Bu yönergede bulunan Akademik Etik İlkeler arasında bulunan "başta insan hakları ve cinsiyet eşitliği olmak üzere insan yaşamıyla ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili temel konularda toplumun bilgilendirilmesi ve eğitilmesine yönelik bir yaklaşım benimsenir" ifadesine rağmen mevzuat ve yönetmeliklerde bu içeriklere rastlanmamıştır. Sadece 2019-2023 Stratejik Planda, İstanbul Üniversitesi'ni olumlu ya da olumsuz etkileyecek unsurlar içerisinde toplumsal cinsiyete de yer verilmiştir. Ancak toplumsal cinsiyet kavramının ne şekilde nitelendirildiği açık değildir.

2022 yılında gerçekleşen İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi mezuniyet töreninde okunan Hekimlik Andında bulunan "hastanın cinsel yönelimi" ifadesi sansürlenmiştir[58].

Cinsel tacizi önlemeye yönelik bir birim bulunmayan İstanbul Üniversitesi'nde Psikolojik Taciz (Mobbing) İnceleme Kurulu bulunmaktadır. Psikolojik Taciz (Mobbing) İnceleme Kurulu Yönergesinde sadece psikolojik tacize karşı bilgiler verilmiştir.

İstanbul Üniversitesi Diploma Yönergesinde[59] isim değişikliği durumunda izlenecek yollara bakıldığında, belgeler henüz düzenlenmemişse öğrencinin talebine göre belgelerin düzenlendiği belirtilmiştir. Diğer üniversitelerden farklı olarak "mahkeme kararıyla cinsiyet değişikliği durumunda kişinin dilekçe ve ilgili belgelerle ilgili birime başvurması halinde yeni bilgileriyle diploma düzenlenir ve önceki diploması kişiden alınarak iptal edilir" şeklinde açıklanmıştır. Böylelikle özel hayatın gizliliğini ihlal eden diplomanın arasında açıklama uygulaması gerçekleştirilmemektedir.

İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, sivil toplum kuruluşları dışında UN WOMEN (Birleşmiş Milletler Kadın Birimi) ve Aile, Sosyal Politikalar Bakanlığı ile iş birlikleri geliştirmiştir.

18.2. LGBTİ+ Hakları Ölçeği

Araştırmaya İstanbul Üniversitesi mensubu olan 108 öğrenci 7 akademik personel, 1 idari personel, 18 2016 sonrası mezun, 7 2016 öncesi mezun ve 1 diğer üniversite mensubu olmak üzere toplam 142 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan 142 kişiye LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeğinde yer alan 19 soru yöneltilmiş ve 1-5 yanıt aralığında likert tipi sorulara katılımcıların verdiklerin yanıtların analizlerinden elde edilen bulgular aşağıda gösterilmektedir. Aşağıda yer verilen bulgulara, katılımcıların verdiği yanıtların ortalamalarının 100'lük değerlere dönüştürülmesi yoluyla ulaşılmıştır.

İstanbul Üniversitesi LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeği Skorları

58 BirGün (22.06.2022) "Çapa Tıp Fakültesi Mezuniyet Töreninde Hipokrat Yemini Sansürlendi" https://www.birgun.net/haber/capa-tip-fakultesi-mezuniyet-toreninde-hipokrat-yemini-sansurlendi-392767.

59 İstanbul Üniversitesi Diploma Yönergesi 1.03.2018 tarihli 28 sayılı Senato Kararı.

1	Üniversitede LGBTİ+ hakları özgürce savunulur.	30,11	Örgütlenme ve Savunuculuk	30,83	TOPLAM	37,67
2	Üniversitede LGBTİ+ haklarına ilişkin faaliyetler özgürce gerçekleştirilir.	25,18				
3	Üniversitede LGBTİ+ temalı faaliyetler özgürce gerçekleştirilir.	23,42				
4	Üniversitede LGBTİ+ öğrenciler, LGBTİ+ haklarını savunmak için bir araya gelebilir.	39,26				
5	Üniversitede LGBTİ+'lar, öğrenci toplulukları bünyesine örgütlenebilir.	38,38				
6	Üniversitede Onur Yürüyüşü özgürce düzenlenebilir.	17,08				
7	Öğrenci toplulukları içerisinde LGBTİ+'lar kendilerini özgürce ifade edebilirler.	42,43				
8	Derslikler LGBTİ+'lar için güvenlidir.	42,25	Güvenli Alan	40,08		
9	Ortak kulanım alanları (örn. kafeterya, kantin, kütüphane, çalışma salonları, laboratuvarlar, yemekhaneler, spor tesisleri ve benzeri sosyalleşme alanları gibi) LGBTİ+'lar için güvenlidir.	42,61				
10	İdari binalar LGBTİ+'lar için güvenlidir.	35,39				
11	Üniversite yönetimi LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	20,42	Üniversite Mensuplarının Algı ve Tutumu	22,39		
12	İdari personel LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	23,42				
13	Üniversite güvenlik görevlileri LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	15,32				
14	Üniversite yönetimi öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	27,29				
15	İdari personel öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	27,11				
16	Üniversite güvenlik görevlileri öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	20,78				
17	Öğrenciler LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	56,87	Akran Davranışları	57,39		
18	Öğrenciler kendi aralarında iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	54,75				
19	Arkadaş ortamında LGBTİ+'lara dair meseleler, olumlu bir atmosferde konuşulur.	60,56				

Yukarıdaki tabloda görülebileceği gibi İstanbul Üniversitesi mensupları üniversitede örgütlenme imkanları ile ilgili LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeğinin 7 sorudan oluşan Örgütlenme ve Savunuculuk alt boyutuna 30,83, üniversitenin LGBTİ+'lar için güvenli olması ile ilgili 3 sorudan oluşan Güvenli Alan alt boyutuna 40,08, üniversite mensuplarının LGBTİ+'lara karşı düşünce ve davranışları ile ilgili 6 sorudan oluşan Üniversite Mensuplarının Algı ve Tutumu alt boyutuna 22,39, ve son olarak akranlarının LGBTİ+ öğrencilere karşı tutumunu ölçen 3 sorudan oluşan Akran Davranışları alt boyutuna 57,39 puan olarak hesaplanmış yanıtlar vermişlerdir. Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtlar sonucunda İstanbul Üniversitesi için toplam skor 37,67 olarak hesaplanmıştır.

18.3. LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeği

İstanbul Üniversitesi LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeği Skorları

1	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar sözlü şiddete maruz bırakılmazlar.	33,75	Şiddet	41,50	TOPLAM	41,00
2	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar fiziksel şiddete maruz bırakılmazlar.	50,25				
3	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar psikolojik şiddete maruz bırakılmazlar.	29,25				
4	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar cinsel tacize maruz bırakılmazlar.	53,00				
5	Üniversite içerisinde ayrımcılığa uğrayan LGBTİ+'lar bunu rahatça ifade edebilir.	40,50	Akademik Faaliyetler	47,50		
6	Dersler sırasında dersi veren öğretim elemanı toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	46,25				
7	Dersler sırasında öğrenciler toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	54,75				
8	Ders içerikleri toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	41,00				
9	Derslerde LGBTİ+'lar ayrımcılığa uğramaz.	45,75				
10	Ders dışı akademik faaliyetlerde (seminer, çalıştay, atölye vb.) LGBTİ+'lar ayrımcılığa uğramaz.	46,25				
11	Üniversitede LGBTİ+'lar akademik personelle iletişim kurarken eşit muamele görür.	51,00				
12	Üniversitede LGBTİ+'lar öğrencilerle iletişim kurarken eşit muamele görür.	54,00				
13	Yurtlarda LGBTİ+'lar ayrımcılığa maruz bırakılmazlar.	26,75	Barınma	27,50		
14	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurt yönetimiyle iletişim kurarken eşit muamele görür.	25,75				
15	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurt personeliyle iletişim kurarken eşit muamele görür.	25,00				
16	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurtta kalan öğrencilerle iletişim kurarken eşit muamele görür.	33,25				

Yukarıdaki tabloda görülebileceği gibi İstanbul Üniversitesi mensupları üniversitede LGBTİ+'ların şiddete maruz bırakılmaları ile ilgili 4 sorudan oluşan LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeği, Ayrımcılık: Şiddet alt boyutuna 41,50, akademik faaliyetler sırasında ayrımcılığa maruz bırakılma ile ilgili 8 sorudan oluşan Ayrımcılık: Akademik faaliyetler alt boyutuna 47,50 ve öğrencilerin yurtlarda ayrımcılığa maruz bırakılmaları ile ilgili 4 sorudan oluşan Ayrımcılık: Barınma alt boyutuna 27,50 puan olarak hesaplanmış yanıtlar vermişlerdir. Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtlar sonucunda İstanbul Üniversitesi için toplam skor 41,00 olarak hesaplanmıştır.